

Öğretmen Adaylarının Depresyon Düzeyleri, Öğretme Motivasyonları ve Mesleğe Karşı Tutumlarının İncelenmesi

Investigation of Pre-Service Teachers' Depression Levels, Teaching Motivations and Their Attitudes towards Profession

Melih DİKMEN, Murat TUNCER

ÖZ

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının depresyon düzeyleri, öğretme motivasyonları ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarını incelemektir. Araştırma ilişkisel tarama modeline göre yürütülmüştür. Araştırmaya Türkiye'deki bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 235 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Burns Depresyon Ölçeği, Öğretme Motivasyonu Ölçeği, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmen adaylarının bazı demografik bilgilerini belirlemeye yönelik araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları incelendiğinde öğretmen adaylarının cinsiyetlerine, yaşadıkları yerleşim yerlerine ve sosyo-ekonomik düzeylerine göre depresyon düzeyleri, öğretme motivasyonları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Ayrıca depresyon düzeyi ile öğretme motivasyonu ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında anlamlı ilişki belirlenemezken, öğretme motivasyonu ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında pozitif yönde anlamlı korelasyon bulunmuştur. Sonuçlar öğretmen adaylarının öğretme motivasyonunun artırılması için öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin yüksek olmasının önemli olduğunu göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Depresyon, Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, Öğretme motivasyonu

ABSTRACT

The research aims to examine the pre-service teachers' depression levels, teaching motivation and attitudes towards the teaching profession. The research was carried out according to the survey model. The sample of the study was carried out with of 235 pre-service teachers in Education Faculties in Turkey. In the research, Burns Depression Scale, Teaching Motivation Scale, and Attitude Scale towards Teaching Profession were used as the measurements. In addition, a personal information form prepared by the researchers was used to collect some demographic information of pre-service teachers participating in the research. When the findings of the study were examined, it was determined that the pre-service teacher did not show a significant difference in their depression levels, teaching motivations, and attitudes towards the teaching profession according to their gender, place of residence, and socio-economic level. In addition, while there was no significant relationship between depression level and teaching motivation and attitude towards the teaching profession, a positive correlation was found between teaching motivation and the attitude towards the teaching profession. The results show that it is important for pre-service teachers to have a high level of attitude towards the teaching profession to increase their teaching motivation.

Keywords: Depression, Attitude towards teaching profession, Teaching motivation

Dikmen M., & Tuncer M., (2021). Öğretmen adaylarının depresyon düzeyleri, öğretme motivasyonları ve mesleğe karşı tutumlarının incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 11(2), 401-410. <https://doi.org/10.5961/jhes.2021.459>

Melih DİKMEN (✉)

ORCID ID: 0000-0001-7015-6236

Firat Üniversitesi, Enformatik Bölümü, Elazığ, Türkiye
Firat University, Department of Informatics, Elazığ, Turkey
melihdikmen@gmail.com

Murat TUNCER

ORCID ID: 0000-0001-9136-6355

Firat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Elazığ, Türkiye
Firat University, Faculty of Education, Elazığ, Turkey

Geliş Tarihi/Received : 31.03.2021

Kabul Tarihi/Accepted : 01.06.2021

GİRİŞ

Bireylerin günlük yaşam aktiviteleri için ayırdıkları zaman dilimi dikkate alındığında önemli bir kısmını çalışma ortamında geçirdikleri söylenebilir. Bireyin çalışması, toplumsal güdülerin oluşturduğu ihtiyaçların giderilmesi için gerekli ve hatta zorunludur (Köknel, 1986). Çalışma ortamının bireye sağladığı rol, statü ve ekonomik güç gibi olumlu katkıların yanı sıra fizyolojik ve psikolojik bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir (Yılmaz, Hacıhasanoğlu & Çiçek, 2006). Çalışma koşulları nedeniyle kontrol edilemeyen stres düzeyi bireyi normal fonksiyonlardan saptırarak psikolojik veya fiziksel davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir (Cam, 2004). Bu durum bireyin daha fazla depresyona girmesine neden olabilir (Tarhan, 2015). Yapılan çalışmalar (Demiral, Akvardar, Ergör & Ergör, 2006; Faragher, Cass & Cooper, 2013) iş doyumu ile depresyon düzeyi arasında anlamlı ilişkili olduğunu göstermektedir.

Depresyon bireyin yaşam kalitesini derinden etkileyen ciddi bir rahatsızlıktır (Dikmen, 2020). Depresyon en az iki haftalık bir dönemden oluşan ve uyku, yeme, içme, konsantrasyon bozukluğunu içeren bir duygu durum bozukluğudur (Soriano, 2021). Nolen-Hoeksema (2009) depresyonu kişinin hayatını olumsuz biçimde etkileyen mutsuzluk, huzursuzluk ve hayattan zevk almama hâlinin uzun bir süre devam etmesi olarak tanımlamaktadır. Depresyonun altında yatan nedenleri inceleyen araştırmalar genellikle biyolojik ve sosyolojik faktörlere (Klein, Lewinsohn, Seeley, Rohde, 2001; Comer, 2013) dikkat çekmektedir. Depresyonda olan birey önceden isteyerek ve severek yaptığı aktivitelerle karşı isteksizlik yaşamaktadır (Taycan, Kutlu, Çimen & Aydın, 2006). Amerikan Psikiyatri Derneği (APA) tarafından yayınlanan Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı-5'de (DSM-5) bireye depresyon tanısının konulabilmesi için bazı kriterlerin gerçekleşmiş olması gerektiği bildirilmektedir. Bu kriterler;

- Bireyin her günün büyük bir bölümünde önceden gerçekleştirdiği etkinliklere veya faaliyetlere yönelik ilgi kaybı yaşaması,
- İştah düzeyinde azalma veya artma yaşaması,
- Zihinsel ve fiziksel aktivitelerde durgunluk ve yorgunluk yaşaması,
- Değersizlik hissi,
- Enerji kaybı ve dikkat dağınıklığı,
- İntihar düşüncesi ve hatta intihar girişiminde bulunmasıdır (American Psychiatric Association, 2013).

Depresyonda olan her birey tüm semptomları göstermeyebilir. Bu durum semptomlar açısından bireysel farklılıklar olduğunu göstermektedir (NIMH, 2018).

Öğretmenlik mesleğinin diğer meslek gruplarından daha stresli olduğu kabul edilmektedir (Balaban, 2000). Bu durumun öğretmenlerdeki depresyon düzeyinin artmasındaki en temel etken olduğu belirtilmektedir (Çetin & Arcagök, 2018). Travers ve Cooper (1993) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlik mesleğini icra eden bireylerin diğer meslek gruplarındaki

(doktor, diş hekimi ve hemşire) bireylere göre daha fazla strese sahip oldukları belirlenmiştir. Yüksek düzeydeki stres depresyonun en önemli tetikleyicisidir (Gültekin, Ekici & Tepe 2011; Aydın, 2012). Bununla birlikte öğretmenlerin eğitim ve öğretim süreçlerinde stres, öfke, gerginlik mutsuzluk gibi durumları yaşaması (Kyriacou, 2001) depresyon düzeyinin artmasında etkili olabilir (Şanlı, 2017). Yapılan araştırmalar (Çetin & Arcagök, 2018) öğretmen adaylarının büyük bir kısmında yüksek düzeyde depresyon belirtilerinin olduğunu saptamıştır.

Çalışma süreleri açısından öğretmenlik mesleğinin diğer meslek gruplarına göre bir takım avantajlara sahip olduğu görülse de eve iş götüren nadir meslekler arasında yer almaktadır (Sağır, 2015). Bununla birlikte öğrencilerdeki motivasyon eksikliği, disiplin sağlama zorluğu, zaman baskısı, iş yükünün fazla olması, idare ve yönetimle yaşanan çatışmalar gibi durumlar öğretmenlik mesleğini daha da zorlu hâle getirebilir (Doğan, 2008). Bu zorluklar öğretmenlerde depresyon ve anksiyete gibi çeşitli ruhsal sorunlara yol açan faktörlerin başında gelmektedir (Kovess-Masfety, Rios-Seidel & SevillaDedieu, 2007). Depresyon bireyin yeni etkinliklere başlamasını zorlaştırmasının (Atkinson, Atkinson, Smith, Bem, & Hoeksama, 2002) yanı sıra mevcut etkinlikleri de yürütmesini engelleyebilir. Ayrıca depresyon bireyin kişisel gelişiminin önünde bir engel olup, iş hayatında isteksizlik yaşamasına, düşük motivasyon ve pasif olma eğilimine neden olmaktadır (Quinn, 2002). Yapılan araştırmalar (Asmus, 1987; Moon, 2000) depresyon ile motivasyon arasında negatif yönde yüksek bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Motivasyon, bireyin bir davranışta bulunmasına veya harekete geçmesine neden olan güç olarak tanımlanmaktadır (Gibson, Ivancevich & Donnelly, 1988). Erdem (1998) motivasyonu, belli bir amaca yönelik olarak bireyi harekete geçiren tüm çabaların birleşimi olarak açıklamıştır. Öğretmenlerin motivasyon düzeyi mesleklerine ayırdıkları zamanı, öğretim sürecinin niteliğini ve çalışma arzusunu etkilediği bilinmektedir (Owens, 1998). Dolayısıyla öğretmenlik mesleğinin işlevselliği, faydalılığı ve mesleğe ilişkin tutum düzeyi motivasyonla yakından ilişkili olabilir. Yapılan araştırmalarda (Güzel-Candan & Evin-Gencil, 2015) eğitim ve öğretim sürecinde öğretmenlerin öğretme motivasyonunun, onların öğretme yeteneği kadar önemli olduğu belirtilmektedir. Dahası öğretmenlerin öğrencilere yönelik motive edici tarzı onların öğrenim aktivitelerine katılmasını arttıracaktır (Reeve & Su, 2013). Ek olarak Ayık ve Ataş (2014) öğretme motivasyonu ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu belirtmiştir.

Eğitim ve öğretim hedefleri, ders içerikleri, eğitim durumları, değerlendirme süreçleri ne kadar planlı ve etkili bir biçimde inşa edilirse edilsin, öğretmenlerin bu süreç içerisindeki başarılarının düşük olması istenilen hedeflere ulaşılmasını zorlaştırabilir (Sünbül, 2001). Öğretmenlerden beklenen performansı göstermeleri, mesleklerine yönelik tutumlarıyla doğrudan ilişkilidir (Çeliköz & Çetin, 2004). Tüm bunlara ek olarak öğretmenlerde artan depresyon düzeyi öğretme süreçlerini daha da verimsiz hâle sürükleyebilir. Alanyazında depresyon, motivasyon ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu inceleyen araştırmaların var olduğu görülmektedir. Öğretmenler üzerinde depresyon belirtilerini inceleyen araştırmalar (Gürşen-Otacıoğlu, 2008,

Papastylianou, Kaila & Polychronopoulos, 2009; Sağır, 2015; Ferguson, Frost & Hall, 2012) nispeten fazla olmakla birlikte öğretme motivasyonu konusunda yapılan araştırmaların sınırlı sayıda kaldığı söylenebilir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun ise birçok araştırmada (Çapa & Çil, 2000; Pehlivan, 2008; Tuncer & Dikmen, 2018; Doğan & Çoban, 2009; Akpınar, Yıldız & Ergin, 2006; Eraslan & Çakıcı, 2011) ele alındığı görülmektedir. Mevcut araştırmanın kapsamını oluşturan depresyon, öğretme motivasyonu ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum değişkenlerinin alanyazında birlikte ele alındığı herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bununla birlikte depresyon düzeyi, motivasyon (Asmus, 1987; Moon, 2000) ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun (Ayık & Atas, 2014) birbirleriyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Mevcut araştırmada öğretmen adaylarının depresyon düzeyleri, öğretme motivasyonları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla tasarlanmıştır. Ayrıca bu spesifik araştırmada öğretmen adaylarının cinsiyetlerine, yaşadıkları yerleşim yerlerine ve algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine göre depresyon düzeyleri, öğretme motivasyonları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları incelenmiştir.

Mevcut araştırmanın bağımsız değişkenleri olarak cinsiyet, yaşanan yerleşim yeri ve algılanan sosyo-ekonomik durumu belirlenmiştir. Belirlenen bu bağımsız değişkenlerin seçiminde özellikle depresyon değişkeni etkili olmuştur. Depresyon düzeyinin cinsiyete, yaşanan yerleşim yerine ve algılanan sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı biçimde farklılığa neden olabileceği düşünülmektedir. Bütün bu bilgiler ışığında mevcut araştırmanın genel amacı öğretmen adaylarının öğretme motivasyonları, depresyon düzeyleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda her üç bağımlı değişkeninin bağımsız değişkenler açısından anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığı araştırmanın alt amaçları doğrultusunda ele alınmıştır.

YÖNTEM

Mevcut araştırma ilişkisel tarama modeline göre yürütülmüştür. Tarama modeli bir durumu olağan hâliyle betimlenme (Tuncer, 2020:221) olarak tanımlanırken, ilişkisel tarama modeli araştırılan bir durumun birden fazla olması hâlinde ele alınan değişkenler açısından ilişkiyi ortaya çıkarmak amacıyla yapılır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise bu evren içerisinden basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen 235 öğretmen adayından oluşmaktadır. Korkmaz (2020:153) basit seçkisiz örnekleme evren içerisindeki her bir nesnenin, üyenin ve paydaşın örnekleme olarak seçilme olasılığını eşit olduğu yöntem olarak tanımlamıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarından ilki olan Depresyon ölçeği Burns (1996) tarafından geliştirilmiş olup, Tuncer ve Dikmen (2019) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 25 maddeden ve 6 boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipte ve Hiç (0), Biraz (1), Orta Derecede (2), Çok Fazla (3)

ve Aşırı Derece (4) şeklinde puanlanmıştır. Ölçeğin alt boyutları duygu ve düşünceler, aktiviteler ve kişisel ilişkiler, intihar isteği, duygu yitimi, fiziksel belirtiler ve sağlık sorunları olarak etiketlenmiştir. Ölçek ile elde edilen puanlar toplam puana dönüştürülerek depresyon düzeyi belirlenmektedir. Ölçekten elde edilen toplam puana göre değerlendirmeler (0-5: Normal, 6-10: Depresyonda değil ancak mutsuz, 12-25: Hafif Depresyon, 26-50: Orta Derecede Depresyon, 51-75: Ağır Depresyon, 76-100: Çok Ağır Depresyon) yapılmaktadır. Tuncer ve Dikmen (2019) tarafından yapılan uyarlama çalışmasında ölçeğin tamamı açısından Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .92 olarak tespit edilmiş, bu çalışmada ise .89 olarak bulunmuştur. Bu her iki değer ölçeğin güvenilirlik ölçütünü taşıdığı şeklinde yorumlanmaktadır.

Araştırmada kullanılan bir diğer veri toplama aracı olan Öğretme Motivasyonu Ölçeği Kauffman, Yılmaz-Soylu ve Duke (2011) tarafından geliştirilmiş olup Güzel-Candan ve İlke Evin-Gencil (2015) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 2 boyut (içsel ve dışsal motivasyon) ve 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 6'lı likert tipte ve Kesinlikle Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Biraz Katılmıyorum (3), Biraz Katılıyorum (4), Katılıyorum (5) ve Kesinlikle Katılıyorum (6) şeklinde puanlanmaktadır. Güzel-Candan ve İlke Evin-Gencil (2015) ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .92 olarak hesaplamıştır. Bu araştırmada Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ise .85 olarak bulunmuştur.

Araştırmada kullanılan Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği ise Çetin (2006) tarafından geliştirilmiş olup, Sevgi, Değer ve Uyum olmak üzere 3 boyuta sahiptir. Ölçek, "5: Tamamen Katılıyorum; 4: Katılıyorum; 3: Kararsızım; 2: Katılmıyorum; 1: Hiç Katılmıyorum" şeklinde 5'li likert tipte 35 maddeden oluşmaktadır. Çetin (2006) ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısını .95 olarak hesaplamıştır. Bu araştırmada Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının .81 olduğu gözlenmiştir.

Etik İlkeler

Bu araştırmanın verileri 2018-2019 eğitim öğretim yılının bahar döneminde toplanmıştır. Araştırma, bilimsel disiplinin çalışma ilkelerine uygun olarak hazırlanmıştır. Çalışma sürecinde yayın ilkelerinin prensiplerine riayet edildiği gibi evrensel etik değerlere yönelik sorumluluklar da yerine getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin değerlendirilmesinde başvurulan temel istatistiksel analizler için SPSS 21 (Statistical Package for Social Sciences) programı kullanılmıştır. Bunun yanında veriler normal dağılım ve doğrusallık açısından değerlendirilmiştir. Tabachnick ve Fidell (2007) çarpıklık ve basıklık değerlerinin [-1.5 ile 1.5] arasında olması dağılımın normallüğünün göstergesi olarak kabul edilebileceğini belirtmektedir. Ölçeklere ilişkin basıklık ve çarpıklık değerleri incelendiğinde normallik varsayımının karşılandığı görülmüştür. Ayrıca araştırmada normallüğün sınanması amacıyla Levene testi kullanılmıştır. Bu kapsamda bağımsız değişkenlerden ikili grup karşılaştırmalarında Independent t testi ile Mann Whitney U analizi kullanılmıştır. İki'den fazla grupları içeren bağımsız değişkenlerin karşılaştırılmasında ANOVA analizi ile Kruskal Wallis H

testi kullanılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişki Pearson Korelasyon analiziyle test edilirken, bağımlı değişkenler arasındaki yordayıcılık düzeyi ise Regresyon analiziyle test edilmiştir. Regresyon analizi yapılmadan önce bazı önsayıtlar (normallik, doğrusallık ve çoklu bağlantı) incelenmiştir.

BULGULAR

Araştırmada ilk olarak bağımsız değişkenlerden cinsiyet açısından öğretmen adaylarının öğretim motivasyonları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve depresyon düzeyleri karşılaştırılmıştır. Bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1’de görüldüğü üzere öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin “uyum” boyutunda erkeklerin lehine anlamlı farklılık belirlenirken ($p < .05$), öğretim motivasyonu, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve depresyon ölçeklerinin tamamı ve diğer boyutları açısından anlamlı farklılık tespit edilememiştir ($p > .05$). Bu bağlamda cinsiyetin uyum boyutu dışında öğretim motivasyonu, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve depresyon açısından anlamlı bir değişken olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer bağımsız değişkeni öğretmen adaylarının yaşadığı yerleşim yeridir. Öğretmen adaylarının yaşadıkları yerleşim yerlerine göre öğretim motivasyonları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve depresyon düzeyleri karşılaştırılmak istenmiştir. Ancak öğretmen adaylarının yaşadıkları yerleşim yeri bakımından dağılımları arasında önemli farkların olduğu görülmektedir. Russell ve Purcell’in (2009) değindiği gibi parametrik testler 30’dan düşük grup karşılaştırmalarında

kullanılmamalıdır. Bu nedenle yaşanan yerleşim yerine yönelik karşılaştırmalarda parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis H analizi kullanılmıştır. Bu duruma yönelik yapılan analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmen adaylarının yaşadıkları yerleşim yerine göre öğretim motivasyonları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve depresyon düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p > .05$). Bu doğrultuda öğretmen adaylarının yaşadıkları yerleşim yeri depresyon düzeyi, öğretim motivasyonu ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum açısından anlamlı bir değişken olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın son bağımsız değişkeni algılanan sosyo-ekonomik düzeydir. Öğretmen adaylarının algıladıkları sosyo-ekonomik durumlarına ilişkin gruplara düşen frekansın 30’un altında olduğu görülmektedir. Bu nedenle bağımsız değişkenin karşılaştırılmasında parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis H analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmen adaylarının algıladıkları sosyo-ekonomik durumlarına göre öğretim motivasyonları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve depresyon düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$). Bu doğrultuda öğretmen adaylarının algıladıkları sosyo-ekonomik durumları depresyon düzeyi, öğretim motivasyonu ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum açısından anlamlı bir değişken olmadığı söylenebilir.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Öğretim Motivasyonu, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Depresyon Düzeylerinin Karşılaştırılması

Ölçek	Cinsiyet	n	Ort.	ss	Levene test		t-testi		
					L	p	t	sd	p
ÖM _{TAMAMI}	Kadın	145	3.29	0.91	3.01	.084	.050	223	.960
	Erkek	80	3.28	1.09					
ÖM _{Dışsal Motivasyon}	Kadın	145	3.07	0.99	.610	.436	-.848	223	.397
	Erkek	80	3.19	1.09					
ÖM _{İçsel Motivasyon}	Kadın	145	3.45	1.01	4.02	.046*	U= 5430.500; p= .429		
	Erkek	80	3.35	1.17					
ÖMYT _{TAMAMI}	Kadın	145	3.18	.325	2.15	.144	-.234	223	.815
	Erkek	80	3.19	.367					
ÖMYT _{Sevgi}	Kadın	145	3.33	.411	5.15	.024*	U= 5207.500; p= .205		
	Erkek	80	3.24	.484					
ÖMYT _{Değer}	Kadın	145	3.27	.465	1.17	.280	-.814	223	.417
	Erkek	80	3.33	.537					
ÖMYT _{Uyum}	Kadın	145	2.37	.613	6.32	.013	U= 4172.500; p= .000*		
	Erkek	80	2.73	.769					
BDÖ	Kadın	145	35.82	17.94	.518	.473	.266	223	.791
	Erkek	80	35.16	17.25					

* $p < .05$; **ÖM**: Öğretim motivasyonu; **ÖMYT**: Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum; **BDÖ**: Burns Depresyon Ölçeği.

Araştırmada incelenen bir diğer durum öğretme motivasyonları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve depresyon arasındaki ilişkidir. Ayrıca araştırmada kullanılan ölçeklere yönelik bazı tanımlayıcı istatistikler hesaplanmıştır. Bu doğrultuda elde edilen bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretme motivasyonu ölçeğine ilişkin puan ortalamalarının ($3.29 \pm .976$) düzeyinde, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının ($3.18 \pm .340$) düzeyinde ve depresyon ölçeğine ilişkin ortalamalarının (35.59 ± 17.66) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Öğretme motivasyonu ile öğretmenlik mesleğine

yönelik tutum arasında pozitif yönde anlamlı ilişki belirlenmiştir ($p < .05$). Burns Depresyon ölçeği açısından öğretme motivasyonu ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında anlamlı ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğretmen adaylarının “orta düzeyde” depresyonda oldukları söylenebilir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile öğretme motivasyonu arasında belirlenen anlamlı korelasyonun daha iyi açıklanabilmesi amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5’de görüldüğü üzere öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile öğretme motivasyonuna ilişkin kurulan modelin

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Yaşadıkları Yerleşim Yeri Göre Öğretme Motivasyonu, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Depresyon Düzeylerinin Karşılaştırılması

Ölçekler	Yerleşim Yeri	n	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
ÖM _{TAMAMI}	İl Merkezi	135	118.91	6.160	3	.104
	İlçe	47	114.17			
	Kasaba	7	70.29			
	Köy	36	97.61			
ÖM _{Dışsal Motivasyon}	İl Merkezi	135	118.41	4.068	3	.254
	İlçe	47	113.50			
	Kasaba	7	94.21			
	Köy	36	95.72			
ÖM _{İçsel Motivasyon}	İl Merkezi	135	118.56	6.367	3	.095
	İlçe	47	113.84			
	Kasaba	7	63.29			
	Köy	36	100.72			
ÖMYT _{TAMAMI}	İl Merkezi	135	113.19	4.927	3	.177
	İlçe	47	110.32			
	Kasaba	7	164.57			
	Köy	36	105.75			
ÖMYT _{Sevgi}	İl Merkezi	135	114.50	.844	3	.839
	İlçe	47	109.16			
	Kasaba	7	130.00			
	Köy	36	109.08			
ÖMYT _{Değer}	İl Merkezi	135	115.24	5.718	3	.126
	İlçe	47	108.00			
	Kasaba	7	162.79			
	Köy	36	101.46			
ÖMYT _{Uyum}	İl Merkezi	135	112.17	7.521	3	.057
	İlçe	47	109.12			
	Kasaba	7	178.29			
	Köy	36	108.47			
BDÖ	İl Merkezi	135	115.35	.843	3	.839
	İlçe	47	105.81			
	Kasaba	7	106.71			
	Köy	36	114.79			

ÖM: Öğretme Motivasyonu; ÖMYT: Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum; BDÖ: Burns Depresyon Ölçeği.

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının Algıladıkları Sosyo-ekonomik Düzeylerine Göre Öğretme Motivasyonu, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Depresyon Düzeylerinin Karşılaştırılması

Ölçekler	Algılanan Sosyo-ekonomik Düzey	n	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
ÖM _{TAMAMI}	Yüksek	6	130.58	.528	2	.768
	Orta	185	113.04			
	Düşük	34	109.66			
ÖM _{Dışsal Motivasyon}	Yüksek	6	138.75	1.671	2	.434
	Orta	185	113.87			
	Düşük	34	103.71			
ÖM _{İçsel Motivasyon}	Yüksek	6	125.00	.216	2	.898
	Orta	185	112.52			
	Düşük	34	113.47			
ÖMYT _{TAMAMI}	Yüksek	6	97.58	.528	2	.768
	Orta	185	114.23			
	Düşük	34	109.04			
ÖMYT _{Sevgi}	Yüksek	6	107.00	.603	2	.740
	Orta	185	114.56			
	Düşük	34	105.56			
ÖMYT _{Değer}	Yüksek	6	93.25	.573	2	.751
	Orta	185	113.50			
	Düşük	34	113.76			
ÖMYT _{Uyum}	Yüksek	6	108.33	3.119	2	.210
	Orta	185	109.84			
	Düşük	34	131.01			
BDÖ	Yüksek	6	141.33	2.155	2	.340
	Orta	185	110.35			
	Düşük	34	122.41			

ÖM: Öğretme Motivasyonu; ÖMYT: Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum; BDÖ: Burns Depresyon Ölçeği.

Tablo 4: Öğretme Motivasyonu, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Depresyon Düzeyi Arasındaki İlişki

Ölçekler	Ort.	ss	Çarpıklık	Basıklık	1	2
1: ÖM	3.29	.976	.016	-.682	-	
2: ÖMYT	3.18	.340	.185	1.455	.336**	
3: BDÖ	35.58	17.66	.633	.380	-.101	.116

ÖM: Öğretme Motivasyonu; ÖMYT: Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum; BDÖ: Burns Depresyon Ölçeği 1: ÖM; 2: ÖMYT; 3: BDÖ; N=225; **p<.01

Tablo 5: Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumun Öğretme Motivasyonu Üzerindeki Yordama Gücü

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²	VIF
Öğretme Motivasyonu	Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum	.965	.374	.000	28.349	.000	.113	1.000

anlamli olduğu ($F= 28.349$; $p< .001$) öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun, öğretme motivasyonuna ilişkin varyansın %11'ini açıklamaktadır. Bu bağlamda öğretme motivasyonu, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu anlamli düzeyde yordadığı söylenebilir. Öğretme motivasyonundaki pozitif artış öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu olumlu yönde etkileyecektir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Mevcut araştırma öğretmen adaylarının depresyon düzeylerini, öğretme motivasyonlarını ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelemek amacıyla tasarlanmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının cinsiyetlerine, yaşadıkları yerleşim yerlerine ve sosyo-ekonomik düzeylerine göre öğretme motivasyonları, depresyon düzeyleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları incelenmiştir. Araştırmanın bulguları incelendiğinde cinsiyet değişkeni açısından öğretmen adaylarının öğretme motivasyonlarının anlamli düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir. İhityaroğlu (2017), İlğan, Canoğlu, Karamert ve Şensey (2018) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin cinsiyetlerine göre öğretme motivasyonlarının anlamli farklılık göstermediği bulgusu mevcut araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir. Araştırmada cinsiyet açısından elde edilen bir diğer bulgu cinsiyete göre depresyon düzeyinin anlamli düzeyde farklılık göstermemesidir. Tanhan (2014) depresyon düzeylerinin cinsiyete göre anlamli farklılık gösterdiğini belirttiği görülmektedir. Bununla birlikte Tanhan, Kayri ve Tanrıverdi (2012) tarafından yapılan araştırmada kadrolu öğretmenlerin cinsiyetlerine göre depresyon düzeyleri anlamli düzeyde farklılaşmazken, kadrosuz öğretmenlerin cinsiyetlerine göre depresyon düzeylerinin kadınların lehine anlamli düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Alanyazındaki araştırmaların bulguları ile mevcut çalışmanın sonuçları incelendiğinde, cinsiyet değişkeni açısından depresyon düzeyinin çelişkili sonuçlar ürettiği söylenebilir. Bu çelişkili sonuçların bir nedeni olarak Tanhan, Kayri ve Tanrıverdi'nin (2012) araştırmasından anlaşılacağı üzere bazı bağımsız değişkenlerle (kadro durumu, yaş, vb.) cinsiyetin birlikte ele alınması depresyon düzeyi açısından farklı sonuçlar oluşturmaktadır. Mevcut araştırmanın bulguları dikkate alındığında öğretmen adaylarının depresyon düzeyleri açısından cinsiyetin tek başına anlamli bir değişken olmadığı söylenebilir. Cinsiyet değişkeni açısından öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları incelendiğinde anlamli farklılığa ulaşılamadığı görülmektedir. Çapa ve Çil (2000) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçlara ulaşıldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte alanyazında farklı bulgulara ulaşan araştırmaların da (Çapri & Çelikkaleli, 2008; Karatekin, Merey & Keçe, 2015) var olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmalarda tespit edilen bulgu farklılıklarının araştırmadaki örneklem gruplarından kaynaklanabileceği vurgulanmaktadır. Nitekim Tuncer, Berkant ve Dikmen (2017) sosyal araştırmalardaki ölçek bulgularının üzerinde örneklemin önemli etkilerinin olabileceğini belirtmesi bu durumu destekler niteliktedir.

Araştırmada tespit edilen bir diğer bulgu öğretmen adaylarının yaşadıkları yerleşim yerlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının ve öğretme motivasyonlarının anlamli düzeyde farklılaşmadığıdır. Benzer bulgulara Akkaya (2009) tarafından yapılan araştırmada da rastlanıldığı görülmekte-

dir. Eraslan ve Çakıcı (2011) tarafından yapılan araştırmada yaşanan coğrafyanın öğretmenlik mesleğine yönelik tutum açısından anlamli bir değişken olmadığı belirtilmektedir. Farklı yerleşim yerlerinde yaşayan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutum ortalamalarının benzer düzeyde olması, öğretmenlik mesleğine atfedilen değer ve tutum yargılarının benzer düzeyde olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte öğretmen adaylarının yaşadıkları yerleşim yerine göre öğretme motivasyonlarının farklılaşmadığı bulgusuna Çakır (2006) tarafından yapılan araştırmada da rastlanıldığı görülmektedir. Bu bağlamda yaşanan yerleşim yerine göre öğretme motivasyonu ve öğretmenlik mesleğine yönelik elde edilen bulguların alanyazınla uyumlu olduğu söylenebilir. Öğretmen adaylarının yaşadıkları yerleşim yerlerine göre elde edilen bir diğer bulgu yerleşim yerine göre depresyon düzeyinin anlamli farklılık göstermediğidir. Özdel, Bostancı, Özdel ve Oğuzhanoglu (2002) tarafından yapılan araştırmada depresif belirtiler ile yaşanan yerleşim yeri arasında anlamli korelasyon olmadığının belirtilmesi mevcut araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Depresyonun nedenleri arasında uzun süren yaşam zorlukları ve bireyin gücünü aşan beklentilere karşı göstermiş olduğu ruhsal ve fiziksel tepkiler yer almaktadır (Wisko & Nolen Hoeksema, 2009). Dolayısıyla yaşanan yerleşim yerinin depresyon açısından anlamli bir değişken olmadığı söylenebilir.

Araştırma kapsamında tespit edilen bir diğer bulgu öğretmen adaylarının sosyo-ekonomik durumlarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının anlamli düzeyde farklılaşmadığıdır. Kızıltaş, Halmatov ve Sarıcam (2012) tarafından yapılan araştırmada da benzer bulgulara ulaşılmıştır. Okçabol ve Gök'ün (1998) yapmış olduğu araştırmada öğretmenlerin büyük bir kısmının öğretmenlik mesleğini isteyerek seçtikleri ve öğretmenliği ideal bir meslek olarak gördükleri belirlenmiştir. Bu bağlamda öğretmenlik mesleğinde sevgi, uyum ve gönüllülük gibi faktörlerin ekonomik etkenlere göre daha etkili bir değişken olduğu söylenebilir. Mevcut araştırmada öğretmen adaylarının sosyo-ekonomik durumlarına göre tespit edilen bir diğer bulgu sosyo-ekonomik düzey açısından depresyon düzeyinin anlamli farklılık göstermediğidir. Bozkurt (2004) ve Erözkan (2005) tarafından yapılan araştırmanın bulguları sosyo-ekonomik düzeyin depresyon üzerinde etkili bir değişken olduğu yönündedir. Bu araştırmaya dâhil olan öğretmen adaylarının algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerinin çoğunlukla orta düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durumun alanyazındaki araştırmalarla mevcut araştırma arasındaki bulgu farklılığının bir nedeni olabileceği düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının algıladıkları sosyo-ekonomik düzeye göre öğretme motivasyonlarının anlamli düzeyde farklılaşmaması mevcut araştırmanın bir diğer bulgusudur. Acat ve Yenilmez (2004) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının sosyo-ekonomik düzeylerine göre motivasyon kaynaklarının anlamli düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Acat ve Yenilmez'in (2004) bulguları bu araştırmanın sonuçlarını güçlendirmektedir. Bu doğrultuda öğretmenlik mesleğinde içsel motivasyon kaynaklarının dışsal motivasyon kaynaklarından daha etkili olduğu söylenebilir.

Mevcut araştırmanın bir diğer sonucu; öğretmen adaylarının depresyon düzeylerinin öğretme motivasyonlarıyla ve öğret-

menlik mesleğine yönelik tutumlarıyla anlamlı korelasyon göstermediğidir. Demirci, Acar ve Erdoğan'ın (2018) öğretmen adayları üzerinde yaptığı araştırmada depresyon düzeyi ile motivasyon arasında anlamlı ilişkinin belirlenememesi bu araştırmanın sonuçlarını güçlendirmektedir. Mevcut araştırma kapsamında elde edilen bir diğer bulgu öğretme motivasyonu ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğudur. Ayık ve Ataş (2014) tarafından yapılan araştırmada da benzer bulgulara ulaşıldığı görülmektedir. Motivasyon bireylerin mesleklerine ayırdıkları zamanı, öğretim sürecinin niteliğini ve çalışma arzusunu etkilediği bilinmektedir (Owens, 1998). Bu doğrultuda yüksek motivasyona sahip öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumları olumlu yönde etkilenebilir. Mevcut araştırmanın bulguları ile alanyazındaki çalışmaların sonuçlarının örtüştüğü görülmektedir.

Araştırmada öğretme motivasyonu ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında belirlenen korelasyonu daha iyi açıklamak amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Sonuçlar öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun öğretme motivasyonuna ilişkin varyansın %11'ini açıkladığı belirlenmiştir. Alanyazındaki araştırmaların (Ayık & Ataş, 2014; Gök & Atalay-Kabasakal, 2019) benzer bulgulara ulaştığı görülmektedir. Bu doğrultuda öğretmenlerin öğretme motivasyonlarını artırmak amacıyla öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının dikkate alınması önemlidir.

Mevcut araştırmanın bulguları doğrultusunda öğretmen adaylarının depresyon düzeyleri, öğretme motivasyonları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi değerlendirebilmek için daha fazla araştırmanın yapılmasının gerekli olduğu söylenebilir. Araştırmada öğretmen adaylarının orta düzeyde depresyona sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca mevcut araştırmada ele alınan bağımsız değişkenlerin (cinsiyet, yaşanan yerleşim yeri ve sosyo-ekonomik durum) depresyon düzeyi açısından etkili olmadıkları tespit edilmiştir. Gelecekte yapılacak araştırmalar öğretmen adaylarının depresyon düzeyleri açısından etkili olabileceği düşünülen farklı değişkenlere (yaş, medeni durum vb.) odaklanması önerilir. Araştırmada öğretme motivasyonu ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasındaki pozitif ilişki dikkate alındığında, öğretmen adaylarının öğretme motivasyonunun artırılması için öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını oluşturan boyutların (sevgi, uyum ve değer) dikkate alınmasının önemli olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda öğretmenlik uygulaması gibi derslerde öğretmen adaylarının mesleklerine daha iyi uyum sağlaması, sevmesi ve değer vermesi için yapılacak öğretim etkinliklerinin artırılması motivasyon düzeylerinin artırılması açısından etkili olabilir.

KAYNAKLAR

- Acat, M. B., & Yenilmez, K. (2004). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 125-139.
- Akkaya, N. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 35-42.

- Akpınar, E., Yıldız, E., & Ergin, Ö. (2006). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 56-62.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>
- Asmus, E. P. (1987). The effect of grade level and motivation level on high school student's beliefs of the causes for their success in music. In *The proceedings of the 1987 Southeastern music education symposium* (pp. 31-39). Athens, GA: University of Georgia Center for Continuing Education.
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J., & Hoeksema, S. M. (2002). *Psikolojiye Giriş* (Çev.: Y. Alogan). Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Aydın, İ. (2012). *Örgütsel depresyon kaynakları ve yönetimi: Yozgat emniyet müdürlüğü bünyesinde bir uygulama*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bozok Üniversitesi. Yozgat
- Ayık, A., & Ataş, Ö. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretme motivasyonları arasındaki ilişki. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 25-43.
- Balaban, J. (2000). Temel eğitimde öğretmenlerin stres kaynakları ve başa çıkma teknikleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 188-195.
- Bozkurt, N. (2004). Bir grup üniversite öğrencisinin depresyon ve kaygı düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim*, 29(133), 52-59
- Cam, E. (2004). Çalışma yaşamında stres ve kamu kesiminde kadın çalışanlar. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-10.
- Comer, R. J. (2013). *Abnormal Psychology*. New York: Worth Publishers.
- Çakır, E. (2006). *Anadolu öğretmen lisesinde okuyan öğrencilerin depresyon ve motivasyon düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Çapa, Y., & Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(18), 69-73.
- Çapri, B., & Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 33-53.
- Çeliköz, N., & Çetin, F. (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, 136-145.
- Çetin, Ş. (2006). Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geliştirilmesi (geçerlik ve güvenirlik çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 28-37.
- Çetin, Ş., & Arcagök, S. (2018) lojistik regresyon analiziyle öğretmen adaylarının depresyon durumunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 47(220), 19-36.
- Demiral, Y., Akvardar, Y., Ergör, A., & Ergör, G. (2006). Üniversite hastanesinde çalışan hekimlerde iş doyumunun anksiyete ve depresyon düzeylerine etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 20(3), 157-164.

- Demirci, R., Acar, G., & Erdoğan, B. S. (2018). Öğrencilerin depresyon ve motivasyon bilgi düzeylerinin karşılaştırılması. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 36-45.
- Dikmen, M. (2020). Beck Depresyon Envanteri İl'nin öğretmen adayları üzerinde güvenilirlik ve geçerliğinin incelenmesi. *Turkish Studies - Education*, 15(6), 4137-4150. <https://dx.doi.org/10.47423/TurkishStudies.46722>
- Dikmen, M., & Tuncer, M. (2017). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Harran Education Journal*, 2018 3(1), 24-38.
- Dikmen, M., & Tuncer, M. (2018). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumların Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi. *Harran Maarif Dergisi*, 3(1), 24-38.
- Doğan, F. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin stres kaynakları ve baş etme yolları (Kilis İli Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Doğan, T., & Çoban, A. E. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 157-168.
- Eraslan, L., & Çakıcı, D. (2011). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 427-438.
- Erdem, A. R. (1998). Süreç kuramlarının eğitim yönetimine katkıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(4), 51-57.
- Erözkan, A. (2011). Üniversite öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık ve depresyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(14), 129-155.
- Faragher, E. B., Cass, M., & Cooper, C. L. (2013). The relationship between job satisfaction and health: a meta-analysis. *From Stress to Wellbeing*, 1, 254-271.
- Ferguson, K., Frost, L., & Hall, D. (2012). Predicting teacher anxiety, depression, and job satisfaction. *Journal of Teaching And Learning*, 8(1), 27-42.
- Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., & Donnelly, J. H. (1988). *Organizations*. Plano, TX.
- Girgin, G., & Baysal, A. (2005). Tükenmişlik sendromuna bir örnek. Zihinsel engelli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 4(4), 172-187.
- Gök, B., & Atalay Kabasakal, K. (2019). Öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlik inancı, öğretim motivasyonu ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 9(4), 1081-1112.
- Gültekin, E., Ekici, N., & Tepe, F. (2011). Terör mağduru polislerde travma sonrası depresyon bozukluğu belirtilerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 2(1), 25-36.
- Gürşen-Otacıoğlu, S. (2008). Müzik öğretmenlerinin sosyotropik ve otonomik kişilik özellikleri ile depresyon düzeyleri üzerine ilişkisel bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 35-50.
- Güzel-Candan, D., & Evin-Gencel, İ. (2015). Öğretim Motivasyonu Ölçeği? ni Türkçe? ye Uyarlama Çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(36), 72-89.
- Işıkhan, V. (2004). *Çalışma hayatında stres ve başa çıkma yolları*. Ankara: Sandal Yayınları.
- İhtiyaroğlu, N. (2017). Yapısal ve psikolojik güçlendirmenin öğretmen motivasyonu üzerindeki etkisi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 361-378.
- İlğan, A., Canoğlu, Ö., Karamert, Ö., & Şensoy, Ç. P. (2018). Öğretmenlerin çocuk sevme düzeyleri ile öğretim motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 13(19), 979-1003.
- Karatekin, K., Meray, Z., & Keçe, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 70-96.
- Kauffman, D. F., Yılmaz-Soylu, M., & Duke, B.. (2011). Validation of the motivation to teach scale. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 279-290.
- Kızıldaş, E., Halmatov, M., & Sarıçam, H. (2012). Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 173 – 189.
- Klein, D. N., Lewinsohn, P. M., Seeley, J. R., & Rohde, P. (2001). A family study of major depressive disorder in a community sample of adolescents. *Archives of General Psychiatry*, 58, 13-20.
- Korkmaz, İ. (2020). Nicel araştırmalarda evren, örneklem, örnekleme teknikleri. B. Oral, A. Çoban (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (205-227. ss) Ankara: Pegem Akademi
- Kovess-Masféty, V., Rios-Seidel, C., & Sevilla-Dedieu, C. (2007). Teachers' mental health and teaching levels. *Teaching and Teacher Education*, 23(7), 1177-1192.
- Köknel, Ö. (1986). *Kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Kyriacou, C. (2001). Teacher stress: Directions for future research. *Educational review*, 53(1), 27-35.
- Moon, M. J. (2000). Organizational commitment revisited in new public management: Motivation, organizational culture, sector, and managerial level. *Public Performance & Management Review*, 177-194.
- NIMH, (2018, Ağustos 11). Depression. <https://www.nimh.nih.gov/health/topics/depression/index.shtml>
- Nolen-Hoeksema, S. (2009). *Abnormal Psychology*. New York: McGraw Hill Higher Education.
- Okçabol, R. (2004). *Türkiye' de öğretmen profili araştırması ve öğretmen yetiştirmede yeni arayışlar*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi
- Otacıoğlu, S. G. (2008). Müzik öğretmenlerinin sosyotropik ve otonomik kişilik özellikleri ile depresyon düzeyleri üzerine ilişkisel bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 35-50.
- Owens, R. G. (1998). *Organizational behavior in education*. Boston: Allyn and Bacon
- Özdel, L., Bostancı, M., Özdel, O., & Oğuzhançoğlu, N. K. (2002). Üniversite öğrencilerinde depresif belirtiler ve sosyodemografik özelliklerle ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 3(3), 155-161.

- Özkan, R. (2005). Birey ve toplum gelişiminde öğretmenlik mesleğinin önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 166, 1-140.
- Papastilianou, A., Kaila, M., & Polychronopoulos, M. (2009). Teachers' burnout, depression, role ambiguity and conflict. *Social Psychology of Education*, 12(3), 295-314.
- Pehlivan, K. B. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 151-168.
- Quinn, B. (2002). *Herkes için depresyon el kitabı*. İstanbul: HYB Yayınları.
- Reeve, J., & Su, Y. (2013). Teacher Motivation. Accessed at oxfordhandbook.com on June 7, 2020.
- Russell, B., & Purcell, J. (2009). *Online research essentials: Designing and implementing research studies*. San Francisco, CA: Jossey-Bass, A Wiley Imprint.
- Sağır, M. (2015). Öğretmenlerin örgütsel depresyon ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki. *Turkish Journal of Education*, 4(3), 29-42.
- Sünbül, A. M. (2001) Bir meslek olarak öğretmenlik. Ö. Demirel ve Z. Kaya (Ed.), *Öğretmenlik mesleğine giriş* (s.236) içinde. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Şanlı, Ö. (2017). Öğretmenlerin algılanan stres düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Electronic Journal of Social Sciences*, 16(61).
- Soriano, K. (2021). *What is depression?* <https://www.psycom.net/depression.central.html>
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics* (Vol. 5, pp. 481-498). Boston, MA: Pearson.
- Tanhan, F. (2014). Öğretmenlerde irrasyonel inançlar ile Cinsiyet Ve Depresyon ilişkisinin incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 55-73.
- Tanhan, F., Kayri, M., & Tanrıverdi, S. (2012). Devlet okullarında kadrolu ve kadrosuz olarak çalışan öğretmen-lerin depresyon düzeylerinin incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 52-64.
- Tarhan, N. (2015). *Stresten depresyona giden yol*. 28.07.2019 tarihinde <https://www.e-psikiyatri.com/stresten-depresyona-giden-yol-42464> adresinden alınmıştır.
- Taycan, O., Kutlu, L., Çimen, S., & Aydın, N. (2006). Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerde depresyon ve tükenmişlik düzeyinin sosyodemografik özelliklerle ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dizin*, 7(2), 100-108.
- Travers, C. J., & Cooper, C. L. (1993). Mental health, job satisfaction and occupational stress among UK teachers. *Work & Stress*, 7(3), 203-219.
- Tuncer, M. (2020). Nicel araştırma desenleri. B. Oral, A. Çoban (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (205-227. ss) Ankara: Pegem Akademi
- Tuncer, M., & Dikmen, M. (2019). Burns Depresyon Ölçeği Türkçe Formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(42), 2848-2857. doi:10.26450/jshsr.1429
- Tuncer, M., Berkant, H.G., & Dikmen, M., (2017). Sosyal araştırmalardaki ölçek bulgularına örneklem etkisinin araştırılması. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(11),1-10.
- Wisco, B. E., & Nolen-Hoeksema, S. (2009). The interaction of mood and rumination in depression: Effects on mood maintenance and mood-congruent autobiographical memory. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 27(3), 144-159.
- Yılmaz, S., Hacıhasanoğlu, R., & Çiçek, Z. (2006). Hemşirelerin genel ruhsal durumlarının incelenmesi. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 15(6): 92-97.